

CAS PRÀCTIC DE “RELIGIONS I MEDIACIÓ EN ZONES URBANES”

Títol descriptiu del cas:

La comunitat sikh demana permís per organitzar una processó a la via pública.

Localització (inclosa breu descripció):

Un dels municipis catalans més grans i més poblats, que pertany a una gran àrea metropolitana i té barris de gran diversitat immigrant d'origen espanyol (arribats els anys seixanta i setanta) i d'altres continents (sobretot a partir de finals dels noranta). Es tracta de barris obrers amb una taxa d'atur actualment – cada cop més- molt elevada (en alguns casos arriba al 30%) i importants carències estructurals (pel que fa als serveis socials i sanitaris, per exemple), agreujades per la desafecció cívica conseqüent dels veïns. Tot plegat genera tensions convivencials que alguns partits polítics manipulen clarament amb interessos electorals.

Dates aproximatives d'inici i finalització (si s'escau) del procés de mediació:

Gener – Maig del 2010.

Diferents actors (religiosos, interreligiosos, polítics, etc.) participants (incloses les característiques més significatives de cadascun/a i les raons de la presència dels actors mediadors):

Actors directament implicats en el conflicte:

- **La comunitat sikh**, establerta a la ciutat des de fa una dècada, on té un temple de referència per als fidels de tota l'àrea metropolitana amb capacitat per a unes 300 persones. Els homes de la comunitat estan majoritàriament ocupats en el sector de la construcció i les dones treballen a casa. En general, parlen poc o malament les llengües locals. Malgrat l'escassetat de recursos, destaquen per la seva capacitat organitzativa i emprenedora. Els responsables d'aquesta comunitat i la dels grans municipis veïns treballen de forma coordinada, per exemple a l'hora d'organitzar grans celebracions com la que aquí ens ocupa.
- **L'ajuntament**, governat en coalició per socialistes i nacionalistes per fer front al pes creixent d'una dreta cada cop més radicalitzada en els seus plantejaments sobre la integració dels immigrants. Els nacionalistes són titulars d'una regidoria sobre qui recau la responsabilitat de la gestió de la diversitat religiosa local, i els socialistes s'ocupen d' "Urbanisme" i, per tant, de tot el que té a veure amb permisos per a locals o usos de l'espai públic. A més a més, cada districte –és una ciutat molt gran, amb molts barris- està governat per regidors d'un o altre partit. Els plantejaments i interessos oposats de tots aquests actors dificulten qualsevol procés relacionat amb una demanda o situació de les comunitats religioses i poden acabar, en moltes ocasions, encallant-lo burocràticament parlant. La gestió de la diversitat religiosa ha esdevingut un veritable cavall de batalla polític.
- **L'associació de veïns propera al temple sikh**, majoritàriament formada per gent gran, originària d'altres indrets d'Espanya. Tenen una preocupació especial per la igualtat de gènere. No coneixen personalment els responsables de la comunitat sikh i malgrat expressen nombrosos estereotips sobre els immigrants en general, predomina en ells la curiositat i l'interès per les persones del barri.

Actors mediadors:

Unescocat, que porta quatre anys desenvolupant per a l'ajuntament de la ciutat un programa per facilitar les relacions entre les diferents comunitats religioses i entre aquestes i la societat civil i l'administració. Els mediadors d'Unescocat mantenen una relació fluida amb els responsables de la comunitat sikh, sobretot a través de la participació d'aquests en diferents grups de diàleg interreligiós.

Elements significatius relatius als antecedents i al context del conflicte (anteriors al procés de mediació):

A finals de l'any 2009, la comunitat sikh es va dirigir a l'ajuntament per demanar fer ús de l'espai públic per, de cara al maig del 2010, organitzar una processó per diferents carrers propers al temple, amb l'objectiu de commemorar el naixement de la comunitat (*khalsa*). L'any anterior, la mateixa demanda havia estat denegada, principalment per "manca de temps per preparar els veïns". Aquest any, la condició de l'ajuntament era fer un treball previ amb l'associació de veïns més propera al temple, per, a través d'aquesta, ara sí, "preparar el veïns". Però la comunitat sikh i l'associació de veïns –situades a unes poques portes l'una de l'altra- no havien tingut mai cap relació i l'ajuntament va demanar a Unescocat que facilités la comunicació entre les dues. Els sikhs són una religió minoritària a Catalunya, sobre la qual els catalans, en general, coneixen poc i més aviat tendeixen a confondre amb musulmans. En un primer moment, quan la comunitat es va establir al barri, deu anys abans, es va produir una trucada de la policia als responsables de l'associació de veïns amb l'objectiu de recollir informació sobre els sikhs del barri. Aquesta trucada va posar en alerta els responsables veïnals. Amb el temps, però, i amb l'absència de conflictes, la sospita va deixar pas a la indiferència.

Objectius inicials de la intervenció medidora:

Crear un espai de diàleg entre la comunitat sikh i l'associació de veïns per establir una relació de confiança mútua i obtenir el suport dels responsables veïnals de cara a l'organització de la processó al carrer.

Breu descripció del desenvolupament del conflicte i de la mediació realitzada:

El procés de mediació va desenvolupar-se en tres fases:

(1) **Fase d'apropament entre la comunitat i l'associació de veïns**, a través de diverses reunions bilaterals, amb la mediació d'Unescocat i de la regidoria encarregada de la gestió de la diversitat religiosa local. El portaveu de la comunitat els explica qui són els sikhs i, ja de bon principi, els anuncia la seva voluntat d'organitzar la processó. Fruit d'aquests primers contactes, es decideix organitzar un acte obert al públic, en el local de l'associació de veïns, on els sikhs presentin la seva religió. Els responsables veïnals demanen explícitament incloure en aquest acte una perspectiva femenina. L'acte té lloc, retransmès per la televisió local, i totes les parts el valoren positivament.

(2) **Fase ja més enfocada a l'organització de la processó**, cosa per la qual la comunitat i la pròpia regidoria demanen un suport explícit a l'associació. Aquest suport es tradueix en que els responsables sikhs i veïnals omplen conjuntament el formulari per demanar a l'ajuntament permís per desfilars pels carrers. D'aquesta forma, l'acte religiós es presenta com un acte veïnal més, i la regidoria responsable de la gestió pública de la diversitat religiosa se sent més legitimada per, davant d'oposicions polítiques i d'altres veïns, defensar la celebració de l'acte. La processó, per tant, és autoritzada.

(3) **Fase d'organització i realització de la processó**. L'acte s'acaba celebrant un diumenge al matí, amb la participació de prop d'un miler d'homes i dones sikhs de tota Catalunya, que escorten una carrossa que reproduïx l'anomenat temple daurat (el temple més important d'aquesta religió, situat a l'Índia). L'organització és exemplar i no hi ha incidents, malgrat que la quantitat tan important de gent sorprèn i espanta una mica els responsables veïnals. Els sikhs reparteixen als vianants fulletons informatius sobre la seva religió i celebració. Un jove de la comunitat és designat per acompanyar els responsables veïnals convidats a l'acte. Al final del recorregut, la comunitat agraeix públicament la possibilitat de celebrar aquesta diada i convida a parlar als diferents actors implicats en l'organització: mediadors, veïns i polítics. Destaca especialment la presència i diversitat política, amb representats de diferents regidories i forces polítiques, fins i tot aquelles fins aleshores més aviat contràries a la celebració i d'alguns polítics amb responsabilitats d'àmbit nacional.

Avaluació del grau d'assoliment dels objectius inicials:

Les diferents parts es mostren satisfetes malgrat assenyalar alguns punts millorables. L'associació de veïns expressa haver-se sentit una mica "enganyada", tant per part de la comunitat –que no va precisar la magnitud de l'esdeveniment- com de l'ajuntament –que el dia de la processó només va tenir presència real al final, a l'hora dels parlaments. Ha rebut, igualment, algunes crítiques de veïns. Tot i així, es mostra satisfeta pel fet d'haver-se involucrat i demana que la relació segueixi consolidant-se, amb la participació dels sikhs en activitats de l'associació (per començar en una propera d'infantil) i especialment de dones de la comunitat. La comunitat, molt satisfeta, es compromet en aquest sentit. Ambdós són convidats a la ràdio local per relatar l'experiència. Unescocat també valora positivament la celebració, malgrat considerar que les tensions polítiques (jocs d'interessos oposats) poden posar en perill la celebració de l'acte en anys posteriors i que la relació requereix d'un seguiment constant i d'una voluntat d'aprofundiment perquè, especialment per part de la comunitat, vagi més enllà de l'interès per organitzar el seu acte; també, perquè malgrat, la bona predisposició dels responsables veïnals per ajudar la comunitat, el discurs dels primers no està mancat de prejudicis.

Recursos mediadors utilitzats (recursos –humans, espirituals, comunitaris, etcètera- propis dels actors involucrats, recursos dels actors mediadors, etcètera):

- La relació de confiança prèviament establerta per Unescocat amb els líders de la comunitat sikh i la legitimació explícita del seu paper mediador, davant dels diferents actors implicats, per part de l'ajuntament.
- La proximitat geogràfica entre l'associació i la comunitat. L'absència històrica de conflictes.
- L'actitud curiosa i tolerant de l'associació de veïns cap a la comunitat i cap a la diversitat en general (en ocasions sorprenentment incoherent amb un discurs intolerant).
- La capacitat organitzativa de la comunitat sikh, destacant especialment la seva tradició d'oferir menjar indi a tothom, la qual cosa acostuma a trencar barreres i a generar una predisposició positiva de la part de tothom.

Despeses de la intervenció medidora (hores de dedicació dels mediadors, materials, etcètera):

Reunions prèvies entre totes les parts implicades i nombroses reunions i gestions bilaterals.